

116 §

VRK/36/00.04.01/2021

POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN PALVELUSTRATEGIA - VARKAUDEN KAUPUNGIN LAUSUNTO

Kaupunginjohtaja Joonas Hänninen, 040 676 5544

Pohjois-Savon hyvinvointialueen strategia hyväksyttiin aluevaltuustossa joulukuussa 2022. Tällä hetkellä hyvinvointialue valmistelee hyvinvointialueen palvelustrategiaa, joka syventää strategian palveluiden järjestämistä koskevia linjauksia ja tavoitteita sekä toimii myös strategian yhtenä toimenpano-ohjelmana.

Pohjois-Savon hyvinvointialue pyytää lausuntoa aiheesta: Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategia (liite). Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 15.5.2023 osoitteeseen: kirjaamo@pshyvinvointialue.fi

Esityslistan liitteenä on lausuntopyyntö sekä luonnos Pohjois-Savon Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiasta.

Kaupungin palvelustrategiaa koskeva lausuntoluonnos esitellään kokouksessa ja liitetään pöytäkirjaan hallituksen osoittamien mahdollisten tarkennusten mukaisena.

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää antaa oheisen liitteen mukaisen lausunnon Pohjois-Savon hyvinvointialueelle Pohjois-Savon Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiasta.

Päätös:

Kaupunginjohtaja esitteli lausuntoesityksen.

Kaupunginhallitus päätti antaa oheisen liitteen mukaisen lausunnon vanhusneuvoston lisäyksellä Pohjois-Savon hyvinvointialueelle Pohjois-Savon Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiasta.

VARKAUDEN KAUPUNGIN LAUSUNTO POHJOIS-SAVON HYVINVOITIALUEEN PALVELUSTRATEGIASTA

YLEISTÄ

Varkauden kaupunki pitää hyvänä, että Pohjois-Savon hyvinvointialue laatii pian järjestämisvastuun alkamisen jälkeen palvelustrategian, jossa linjataan tarkemmin palveluiden järjestämisen ja tuottamisen periaatteita sekä linjataan palveluverkon rakennetta. Alueen asukkaille, elinkeinoelämälle sekä kunnille on tärkeää, että hyvinvointialueen toiminta on ennustettavaa, läpinäkyvää ja johdonmukaista.

Varkauden kaupunki pitää ensiarvoisen tärkeänä, että Pohjois-Savon hyvinvointialue järjestää palvelut tulevaisuudessa huomioiden aidosti koko hyvinvointialueen asiakkaat sekä heidän palvelutarpeet. Palveluiden saatavuutta tukeva lähipalveluperiaate sekä maakunnan rakenteen huomioiva kolmenapainen keskitettyjen palveluiden malli on ehdoton edellytys alueen asukkaiden yhdenvertaiselle palvelemiselle. Lisäksi palveluiden järjestämisessä on hyödynnettävä olemassa olevaa infraa ja toimivia palvelurakenteita. Esimerkiksi Varkauden ja Iisalmen sairaalat pystyvät tukemaan ja täydentämään Kuopion yliopistollisen sairaalan palveluvalikoimaan ja onnistuneella palveluiden jaolla KYS:n suurta palvelukuormaa pystytään tehokkaasti ja taloudellisesti vähentämään alueen muissa sairaaloissa.

Kaupunki pitää hyvänä, että palvelustrategiassa on lähdetty etsimään vaikuttavaksi havaittuja tutkimukseen perustuvia toimintamalleja, joilla voidaan kehittää kustannustehokkaita, tasalaatuisia ja vaikuttavia palveluita alueen asukkaille. Tässä yhteydessä tulisi kuitenkin antaa mahdollisuus kehittää myös uusia toimintamalleja olemassa olevien lisäksi esim. niitä pilotoimalla erilaisten hankkeiden kautta. Yksi tällainen vaikuttava toimintamalli voisi olla ikäihmisten neuvontapisteen sijoittuminen Varkauteen. Neuvontapisteellä olisi laajempikin merkitys hyvinvointialueen eteläisten kuntien ikäihmisille. Lisäksi kuntien aikaisemmin järjestämät ja hyväksi koetut toimintamallit olisi syytä ylläpitää sen ajan, kun hyvinvointialue rakentaa omia korvaavia ratkaisuja. Esimerkkinä tällaisesta, valitettavasti jo päättyneestä palvelusta on Varkaudessakin käytössä ollut digiklinikkapalvelu.

Suurina haasteina hyvinvointialueella tulee olemaan henkilöstön saatavuus/riittävyys sekä rahoituksen riittävyys, jotka konkretisoituvat alueen sairastavuudesta ja väestörakenteesta johtuen. Digitalisaation kehittäminen palvelutuotannossa on kannatettavaa, silloin kun se on mahdollista, mutta samalla tulisi huolehtia siitä, että strategian mukaisesti asukkaiden lähipalvelut turvataan. Henkilöstöpolitiikka ei kuitenkaan voi olla palvelustrategiaa suurempi ajuri, vaan tarvittaessa hyvinvointialueen on kyettävä tekemään henkilöstöpoliittisia ratkaisuja, jolla turvataan myös reuna-

alueiden henkilöstön saatavuus. Konkreettinen toimi olisi esimerkiksi vyöhykepalkkamallien soveltaminen rekrytointivalttina.

Olennaista palvelustrategian onnistumiseksi on, että hyvinvointialue ja kunnat löytävät ja tunnistavat asiakasnäkökulmasta palvelutuotantojensa yhdyspinnat ja laativat yhdessä parhaat mahdolliset toimintamallit. Valmisteilla oleva yhdyspintasopimus tulee osin ratkaisemaan yhdyspintatyön haasteita, mutta työtä yhteistyön rakenteiden eteen on vielä paljon tehtävänä.

Hyvinvointialueen tulee olla aktiivinen edunvalvonnassaan valtiovallan suuntaan niin rahoituksen kuin lainsäädännönkin näkökulmasta. Pohjois-Savon näkökulmasta paras vaihtoehto olisi, jos hyvinvointialue ja kunnat löytäisivät yhteiset linjaukset edunvalvonnan suhteen. Varkauden kaupunki pitää erinomaisena, että Hyvinvointialue on nostanut edunvalvontalistan kärkeen muun muassa keskittämisasetuksen uudistamisen vastaamaan hyvinvointialueiden tarjoamia mahdollisuuksia.

PALVELUTUOTANNON JÄRJESTÄMISESTÄ KUNTATASOLLA

Palvelustrategiassa keskiössä on palveluiden yhteensovittaminen sekä ns. yhden luukun periaate. Tämän varmistamiseksi on tärkeää, että hyvinvointialueen oma palveluorganisaatio mahdollistaa sen toteutumisen alueen eri toimipisteissä. Mikäli organisaatio osoittautuu liian siilomaisesti, tulee olla ketteryyttä sen muuttamiseen. Lisäksi eri alueilla toimivat hyvinvointialueen viranhaltijat tulisi olla selkeästi nimetty ja esitetty, jotta asiakkaat pystyvät tunnistamaan heitä koskevia päätöksiä valmistelevat ja tekevät tahot. Lisäksi viranhaltijoiden ja toimielinten olisi hyvä jalkautua eri paikkakunnille luomaan tietoisuutta uuden järjestäjän toiminnasta ja tavoitteista.

Kuntien näkökulmasta palvelutuotannon yhdyspinnat on tunnistettava ja sovittava mahdollisimman pikaisesti ja ryhdyttävä toimenpiteisiin asiakaspalvelun parantamiseksi. Viranomaisten työssään tarvitseman tiedon tulee kulkea sujuvasti ja sitä tulee saada mahdollisimman nopeasti. Mikäli tähän liittyy lainsäädännöllisiä ongelmia, niitä tulisi selvittää yhdessä. Koska asiakasnäkökulmasta palveluiden tuottaminen vaatii yhteistyötä hyvinvointialueen ja kuntien kesken tulee hyvinvointialueen ja kuntien yhdessä huolehtia siitä, että lakisääteisissä toimielimissä on molemmista organisaatioista riittävä edustus.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN, KOLMAS SEKTORI SEKÄ OSALLISUUS

Tällä osa-alueella hyvinvointialueen ja kuntien välinen yhteistyö on toiminut hyvin alusta asti hyvin. Pohjois-Savon alueella ongelmat ovat hyvin samankaltaisia, mutta toki on myös kuntakohtaisia eroja, joiden kohtaamiseen tulisi hyvinvointialueella olla kyky reagoida. Esimerkiksi Ohjaamo-toiminnassa löytyy Varkaudessa toimintamalleja, joita voisi

alueellisesti hyödyntää. Varkauden kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvointialue on tiivistä mukana kuntien ohjaamotoimintojen tuottamisessa omilla resursseillaan.

Pohjois-Savon alueella on palvelutuotannossa mukana myös kolmannen sektorin toimijoita, joiden osalta tulee olla avoimet yhteisesti hyväksytyt pelisäännöt. Olennainen kysymys on, tarvitseeko hyvinvointialueen tukea saadakseen toimijan järjestää palvelua koko hyvinvointialueella vai voidaanko toimia suppeammalla alueella, joka voisi mahdollistaa erilaisia innovaatioita ja vastata paikallisiin tarpeisiin? Tämän lisäksi kolmannen sektorin toimijoiden avustamisessa tulee olla hyvinvointialueen ja kuntien kesken yhdessä sovitut selkeät säännöt. Varkauden kaupunki katsoo, että hyvinvointialueen tulisi muuttaa järjestöyhteistyön ja avustamisen sääntöjä siten, että myös pienemmillä alueilla toimivat järjestöt olisivat tukikelpoisia ja voisivat siten toteuttaa heille osoitettua tärkeää tehtävää. Monellakaan järjestöllä ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa laajalle alueelle, jolloin vaarana on koko toiminnan loppuminen liian tiukkojen avustusehtojen johdosta.

OPISKELIJAHUOLTO JA VAMMAISPALVELU

Opiskelijahuollon henkilöstömitoitus on lakisääteinen ja hyvinvointialueen tulee siitä huolehtia. Palvelutuotantoon liittyvissä ongelmissa kuntiin tulee ottaa välittömästi yhteyttä ja kunnilla tulee olla myös mahdollisuus ottaa yhteys välittömästi hyvinvointialueelle tarpeen niin vaatiessa. Vammaispalveluiden osalta hyvinvointialueen tulee toimia lastensuojelulain ja vammaispalvelulain mukaisesti ja ottaa lain niin vaatiessa myös koulutuksenjärjestäjä mukaan lapsen hyvinvointia suunniteltaessa. Hyvinvointialue ei voi tehdä maksusitoumuksia kunnan puolesta eikä päinvastoin. Toiminnan ennaltaehkäisevyyden sujuvuuden varmentamiseksi nämä yhdyspinnat tulee saada välittömästi toimimaan.

YRITYKSET JA PALVELUSETELITOIMINTA

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategian 3. Yhteinen tulevaisuus ja 4. Yhteiset periaatteet palveluiden järjestäminen kohdissa on tuotu esille useammassakin kohdassa yritysten ja järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön halu, tarve ja merkitys: ”Toteutamme palveluita yhdessä yritysten, järjestöjen ja muiden kumppaneiden kanssa”, ”Kehitämme asiakkaiden valinnanvapautta lisäämällä palvelusetelien hyödyntämistä ja käyttötapojen laajentamista” ja ”Pienten ja paikallisten toimijoiden huomioiminen hankinnoissa ja palveluissa”.

Nämä ovat hyviä ja tärkeitä periaatteita Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiassa. Nyt nämä yrityksiin, palvelusetelisiin ja hankintoihin liittyvät asiat jäävät ikävä kyllä periaatteelliselle tasolle. Kohdassa 6. Sote-palveluiden toimenpideohjelma 2023 - 2025 ei yritysten kanssa tehtävästä yhteistyöstä eikä

myöskään hankinnoista ja palveluseteleiden käytöstä esitetä mitään konkreettisia toimenpiteitä tai tavoitteita.

On erittäin tärkeää tuoda esille ja huomioida se, miten yksityisten sote-palveluiden tuottajien kanssa tehtävää yhteistyötä tehdään käytännön tasolla, milloin ja missä laajuudessa, koska ilman hyvinvointialueen selkeää tahdonilmausta, linjausta ja toimintatapaa asia ei etene eikä myöskään toimi käytännössä. Moni pienempi sote-toimialan yritys on sote-uudistuksen myötä ajautunut vaikeuksiin ja ilman nopeita toimia on vaara, että menetämme paljon arvokasta osaamista yritysten joutuessa lopettamaan toimintansa.

Samoin tilanne on palveluseteleiden ja hankintojen osalla. Julistuksilla ja yleistasoisilla periaatteilla ei tulla saavuttamaan tarvittavaa muutosta ja aitoa valinnanvapautta palveluiden hankinnassa. Varkauden kaupunki ehdottaa, että hyvinvointialue asettaa pikaisen tavoitteen palvelusetelituotannon laajamittaiseksi käynnistämiseksi.

KIINTEISTÖT JA VUOKRASOPIMUKSET

Palvelustrategiassa todetaan tarve kiinteistöjen tehokkaampaan käyttöön. Tältä osalta olisi kaivannut tarkempaa analyysiä millä tavalla tehostusta aiotaan toimeenpanna pitemmällä aikajanelalla. Palvelustrategiassa palveluverkko on kuvattu nykytila-analyysinä, mutta tulevaisuuskuva puuttuu kokonaan.

Palvelustrategiassa todetaan, että kuntien elinvoiman kannalta sote- ja pela-palveluiden saavutettavuus ja saatavuus ovat tärkeitä, tässä keskeinen yhdyspinta on kunnissa sijaitsevat palvelutuotannon rakennukset. Tältäkin osalta olisi kaivannut konkreettisempaa analyysiä, kuinka ja missä palveluita tulevaisuudessa tuotetaan.

Kuntien omistuksessa on runsaasti hyvinvointialueelle vuokrattuja rakennuksia joissa olisi lähitulevaisuudessa isojakin peruskorjaustarpeita. Ilman pitkiä vuokrasopimuksia kunta ei voi investoida korjauksiin muuta kuin pakolliset hätäkorjaukset. Mm. edellä mainitusta syystä vuokra-asetuksen 3+1 vuokrasopimukset korvaavien pitkien vuokrasopimusten neuvottelut tulisi saada käyntiin viivyttelämättä. Eritoten elinkaarimallilla rakennettujen kohteiden vuokraneuvottelut vaativat aikaa ja paneutumista.

Palveluverkkoa tarkemmin suunniteltaessa on hyvä huomioida myös muun muassa huoltovarmuuden ja häiriö- ja poikkeusolojen toiminnan edellytykset ja tarpeet (kuten esim. koronapandemia on osoittanut).

Varkaudessa 15.5.2023

Varkauden kaupunginhallitus